

MAGYAR VAS- és FÉMIPAR

Nemzetközi kiállítás Budapestén.

Séta a kiállításon.

— Hetedik közlemény. —

Háztartási eszközök.

A modern ember egyre fokozódó kényelemszeretete legelső sorban azt reformálta, a mi minden emberhez legközelebb áll s ezer vonatkozást tart fenn a barbár, meg a civilizált világ gyermekeivel egyaránt. A reformoknak ez a színtere, melyen napról-napra a legfontosabb élet-szükségletek előállítására, a főzés, sütés folyik, továbbá a hol az egészség, a kényelem és az izlés keresnek kielégítést, a lakás belseje, a konyha és a szoba.

A régi embernek mindezekről a mai értelemben véve fogalma sem volt. A konyha felszerelését megtette néhány a kormos mennyezetről láncon lelógó kondér, vagy serpenyő, mely alatt a szabad tűz lángja lobogott, a lakásberendezés pedig alig állt egyébből, mint a falra, meg a földre terített állatbőrökből, ugyanilyen vackokból. A mai értelemben vett tűzhelynek, vagy kályhának sem jutott akkor még szerep a lakások fűtésében és higiénikus szellőztetésében. Bizony, a füst csak úgy szabadjára tödült ki a lakott helyiségekből a kürtölyukon, avagy az üveg híján még olajos pergamennel fődött ablaknyílásokon... Még 1573-ban is oly ritka és értékes volt az ablaktábla, hogy Northumberland hercege mindig leszedette kastélyáról szolgálival az ablakokat, ha távol volt, hogy az időjárás kárt ne tegyen bennük... Persze, evőeszköz sem volt még: király és koldus egyformán kézzel nyult belé egészen a XVI. századig a tálba. Egyáltalán a testi tisztaságra se sokat hederítettek akkortájt. Fürdőszobáról, rendszerű fürdésről, mosdásról szó sem volt, hisz még XVI. Lajosról is tudjuk, hogy életében mindössze csak nyolcszor fürdött s a mosdása abból állt, hogy naponta egy tenyérnyi borszeszt törölt el az arcán, meg a kezén...

Ilyen világ volt még alig másfél századdal ezelőtt, a francia forradalom estéjén, de már a lelkeknek az a roppant égháboruja nagy változást hozott magával az egész művelt világra. A test egykori szépségkultusza helyébe a tisztaság és az egészség kultusza lépett, hisz már a lelkileg közönséges *Marat*, az alacsony ösztönökkel teli forradalmi vezér is gyakran fürdött, *Corday* Sarolta töre is a fürdőkádban találta, bár az udvarnál, Európa legfényesebb főúri köreiből ez a szokás akkor még nem hódított s még magának *Napoleon*nak is meg kellett küzdenie a gunnyal a miatt, hogy „tulsokat” fürdött...

Ha az ember bejárja a középkori várak omladékait, láthatja azt a szefénységet, primitív séget, nyomoruságot, a miben „a régi jó idők” nagy urai is leledzettek, a kiknek durva kényelmét és szórakozását egyetlen mai kishivatalnok sem cserélné el a magáéval. A mit akkor fénynek és pompának neveztek, a ruházat gazdagságához, az ékszerek pazar voltaához hozzá kell képzelni az otthon is, az alacsony, rosszfestésű szobákat, a kényelmetlen nyoszolyákat, a nehézkes faragott székeket, a támlány nélküli lóákat s az otomba talakat, tányérokat és két kézre való ólomkupákat. Ma a középsorsu ember is ruganyos ágybetéten, matracon alszik, művészi porcellán- és fajánsztányérról eszik, villát, kést, kanalat, asztalterítőt használ és metszett pohárból iszik, aminek kristályfalán átvillog az ital fénytörése, színe, ragyogása...

A mai ember gyomra is tiltakozna a középkori konyha durva, drasztikus ízei és egyoldalúsága ellen. Ma egy kisebbfajta vendéglőben is többféle leves, peccsenye, főzelék és a tészták nagy változatossága áll az étkező rendelkezésére, a mikből mindenki kiválogathatja magának azt, a mi gyomra diszpozíciójának, alkalmi gusztusának megfelel s egymással harmóniába hozható. A régiek bizony sem a mai érte-

lemben vett főzeleket, sem a levest, sem az édes tésztát nem ismerték s a peccsenyéből választhatták a bogrács-hus, vagy a nyárson sült füstizű falatok közt.

Természetes, hogy a mai konyhafőszereles sem állt akkor még a háziasszonyok rendelkezésére. A sokféle daráló-, őrlő-, verő-, sütő-, melegítő-készülék, a zárt lángu takarékos tűzhely, a fagyalt-gép, a jégsekreány, a gyorsfőző, az edények sokasága, sokfélesége, a kések, metszők, husvágók, kávé-, teafőzők, vasalók, moszarak, szűrők, töltők, hámozók, préselők, formálók, reszelők, szapulók, gyalulók, peccsenye-sütőgépek, csontleves főzők és ki tudná még elősorolni, hogy a sokféle konyhai műveletnek micsoda specializálódott szükségleteinek ellátására szolgáló készülékek.

A lakásoknak a vas- és fémipar körébe vágó modern, kényelmi és egészségi felszerelése is újabb keletiek. A folytonegő kályhák, a szellőztetők, a fűstemésztők, a levegőnedvesítők, a lámpák, porszívók, vas- és rézbutorok, kéménytoldók, kályhaellenzők, fa- és széntartók elterjedése részint kevés kivétellel csak néhány évtizedesek, részint a legutóbbi évek óta jöttek csak használatba, mint például a nálunk még sajnós, nem gyártott, de már szelvényben elterjedő *vákum-klinerek*.

Behozatali statisztikánk sok tenni, a külföld iparától elhódítani valót tüntet föl meg ezen a téren. 1909-ben behoztak például *kályhákból* és kályharészekből, *tűzhelyekből*, *fűtési berendezésekből* 4,523.800 korona árát, *lámpákból*, *lámpaműöntvényekből*, *lámparészekből*, *csillárokból*, *villamos lámpákból* 4,290.000 korona árát, *vas-, öntöttvas-, vaspléh-, réz-, nikkel- és alumínium-edényekből* 8,520.170 korona értékűt, *kanalat*, *villát*, *kést*, *ollót* és *evőeszközt* 5,208.000 korona árát, *mérleget* 646.748 korona árát, *varrógépből* 4,615.000 korona árát, *tűt*, *gombot*, *kapcsot*, *gyűszűt* 3,810,300 korona árát, *műöntvényt* 680.400 korona árát, *vasalót* 345.870 korona árát, *fürdőkádat* 117.629 korona árát, *teafőzőt* 192.660 korona árát, *husföldelőt és sütőgépet* 408.200 korona árát és végül *házi őrlőgépet* 1,084.000 korona árát.

Behozatalunk tehát pusztán ebből az iparcsoportból kerekén *34 millió koronára* rugott 1909-ben, a fémbutorokból való behozatalon kívül. Ez a szám annyival megdöbbentőbb, mert itt olyan behozatalról van szó, melynek tárgyai a mindennapi életigények kielégítésére szolgálnak, tehát a rég üzött és meggyökeresedett hazai iparágak körébe esnek.

A mi különben a vas- és fémipari kiállítást illeti, annak praktikus jelentőségét éppen a mindennapi háztartási eszközökben való gazdagsága adja meg s éppen ezért jól tenné minden gondos háziasszony, ha a saját szemével tartana szemlét az idevágó dolgok gyűjteményei fölött, mert ma már a háztartások sem térhetnek ki a modern berendezések beszerzése elől, a melyek a házvezetést célszerűvé, olcsóvá, időkiméltetővé teszik s ez a mai világban, mely a pontosságot, sürgősséget írja elő s a kényelmet és tisztaságot követeli, elsőrendű fontossága.

Az Iparcsarnoknak mai sétánkon megtekintendő kiállítási csoportjai közül az *Arak és Fehér-cég* (József-körút 33.) egy érdekes és nagy jövővel kecsegtető háztartási újdonsága tűnik szembe, a *Vulkán-jegyű faszénvasaló*. Itt egy plakát vonja magára a látogatók figyelmét, mely tudtul adja, hogy Magyarország és Ausztria területén ebből a minden háziasszony figyelmére érdemes újdonságból 34.000 darabot adtak el néhány hét alatt. Teljesen érthető, hogy az *Arak és Fehér-cég* e találmánya, melyre világszabadalmat nyertek, felköltötte a szakértők és a gazdaságyonok figyelmét egyaránt, mert az immár három évtizede forgalomban lévő régifajta faszénvasalók, melyeket örökké fujtatni, lóálni kellett, s melyek a fehérneműt hulló pernyéjükkel folyvást beszennyezték, kiégették, sok késedelem, fáradság és bosszúság okozói voltak. Ezért keletkeztek sorjában a gáz-, a spirítusz- és villamos-vasalók, melyek el is terjedtek, bár üzemük tökéletlen, a faszénvasalóénál sokkal drágább és nagyon helyhez kötött volt. A régi faszénvasalókat tehát ezekkel kiküszö-

bolni nem lehetett, annyira, hogy szakemberek becsleése szerint e tökéletlen eszközökből még mindig elkelt évente két-háromszázezer darab! Ilyen viszonyok közt a legalkalmasabb pillanatban jelent meg a *Vulkán* faszénvasaló, a mely alul teljesen zárt s csak akkor enged rést, ha a lenyitott fenéken át az összegyűlt hamut el akarjuk távolítani. A hamu ilyen teljes eltávolítása a teljes légvonatot, illetve a szén tökéletes elégését is lehetővé teszi, a mi viszont azt vonja maga után, hogy a széndioxid mérges gáza az *Arak és Fehér-féle Vulkán-vasalónál* nem keletkezik és nem árad szét a levegőben, hogy kinos fejfájást, rosszullétet okozzon. A vas sem hűl így ki, hanem állandóan és egyenletesen tüzes marad, nem piszkítja a ruhát és nem égeti ki. A *Vulkán-vasalók* hevének állandósága lehetővé teszi a folytonos, megszakítatlan, főlősleges idő- és munkapazarlástól ment munkát, a mi a forgalomba hozatal óta már a legnagyobb mosó- és vasalóintézetek üzemében gyakorlati beigazolást nyert. Ez a kitünő magyar gyártmány máris azzal kecsegtet, hogy nemcsak a régi faszénvasalókat teszi fölöslegessé, de kiszorítja hazánkban a tekintélyes, főképp osztrák vasalóbehozattal s ezzel százezreket hódít meg a magyar iparos munkájának jutalmazására.

Igen ötletesen van elrendezve a *Werner és Pfeiderer* világégre érdekes és tanulságos kiállítása, mely a cég vezérképviselőjének, *Marik Béla* mérnöknek (Baross-tér 15.) ügyes, ötletes kezét dicséri. A cég kiállított híres dagasztógépe roppant ide-oda mozgó himbakarijával a legérdekesebb gépészeti látványosságok egyike. E csodás gépből havonta több száz darabot küldenek szét az egész világba. A cég *gőzkemencéi*, *tésztaosztó- és gömbölyítő-gépe*, a mikkel a budapesti községi kenyérgyárat is felszerelték, több mint másfélszáz példányban terjedtek el a monarchia területén s 80 garnitúra van belőlük már üzemben Budapestén is. A cég, melynek Német-, Angol-, Orosz-, Francia- és Olaszországban, továbbá az Egyesült-Államokban vannak fiókvállalatai, lisztkeverő, lisztisztáló gépek, sikszíták és kefélszíták, valamint a kás- és nagyüzemi sütőműhelyek részére szükséges összes segédgépek és kenyérvágógépek gyártása terén is világhírre tett szert, elsőrangú szerepet játszik minden olyan téren, a hol a lisztnek kenyérré való földolgozása forog szóban.

A *Hennefeld* Ignác-cég (Zichy Jenő gróf-u. 5.) szabadalmazott *jégsekreány* praktikus berendezésükkel és csinoságukkal tűnnek ki. E jégsekreányok fehér vagy vörös márványszerű műkölappal vannak burkolva. E jégsekreányt díszes kivitelén kívül könnyű és olcsó volta ajánlja megvételre. A működő vizet bármikor tisztára lemosható és így higiénikus szempontból a legajánlhatóbb. Kiváló előnye még, hogy a *jégtartó minden pillanatban kiemelhető a jégsekreányból* és így a jégsekreány tisztán tartható. A jégtartó egy lyuk van, melyen az olvadó jégviz minden cseppje lefolyik a szekrény alsó részén elhelyezett ládába, melyből a víz naponta egyszer kiöntendő.

A *Gál és Fodor-cég* (Teréz-körút 27.), az általa képviselt különféle műszaki speciálítások sorában a *Primus-jegyű svéd petróleumgyorsfőzőket* is kiállította, a melyek feltűnést keltenek azzal, hogy bél nélkül, szagtalanul égve, óránként csak egyötöd liter petróleumot fogyasztanak s így üzemük a legolcsóbb. Minden háztartásvezető jól teszi, ha a hangzatosan hirdetett mindenféle drága áru, költséges üzemű és gyorsan tönkremenő cifra „biztonsági” főzők vétele helyett e szolid cég teljesen robbanásmentes gyorsfőzőit próbálja ki, melyek szerkezete tartós és a mellett az egészségre és a vele bánók testi épségére teljesen veszélytelen.

A *Titánia Művek Gépgyár Társaság* Wels képviselője, *Takács Oszkár* (Nagymező-utca 49.) a háztartási eszközök egyik legváltozatosabb csoportjával szerepel, a mennyiben a többi közt kiállította a modern háztartásokban nélkülözhetetlen *mosógépeit*, *mángorológépeit*, *facsarógépeit*, *jégsekreányait* és *mosogatószekrényeit*. Ugyancsak az ő csoportjában költik fel a kiállítást látogató háziasszonyok figyelmét, a *Kolosszeus kir. udvari szállítóeszköz* *kitünő takaréktűzhelyei*, melyek ugy a sütés, mint a főzés terén nagyszerű, olcsó és biztos, egyenletes melegehatásukkal és melegeosztásukkal megbecsülhetetlenek. Ezt csak a háziasszonyok fogják tudni eléggé méltatni, a kik jól tudják, hogy mit jelent a háztartásban a jó és megbízható takaréktűzhely.

A *Haut Ignác veje*, *Dinzl Róbert-cég*, melynek több mint félszázados történetében jelentékeny és beszédes momentum régi vevőinek kitartó ragaszkodása s az a számos díj és kitüntetés, melyet számos külföldi kiállításon nyert, a legváltozatosab-

és leggazdagabb gyűjteményt mutatja be a kiállításán mindennemű háztartási és lakásberendezési cikkből. Különféle típusú *tálcás mérlegei*, melyekből eddig 200.000 darab van forgalomban, tengeri-, buza-, árpa-, kávé- és fűszerőrői, mikkel ugy a finom, mint a durva őrlés egyaránt lehetséges, gáz- és spritiusz-*vasalói*, melyeknél ki van zárva a túlhevülés, *csontörő-malmai*, baromfiak tojástermékjének növelésére, *húsvágó gépei*, *vasalóvas-melégítői*, *dugóhúzó*, *palacktisztítói*, *szénvonói*, *szénlapátjai*, *citromprései*, *vajkőpülő-gépe*, *faágyalógépe* és számos más közhasznú és közérdekű cikke egyaránt arra tart számot, hogy az igények kielégítésében ez a cég e téren is jelentékeny részt vegyen.

IPARTELEPEK.

A Budapesti Malomépítészeti és Gépgyár, Podwinecz és Heisler.

Hazánk egyik legnagyobb és legtekintélyesebb fémipari vállalata a *Budapesti Malomépítészeti és Gépgyár*, mely legkivált az automobil-iparnak nálunk való meghonosítása terén végzett uttörő munkát, 1884-ben alakult. Ebben az esztendőben történt, hogy a még ma is elhagyatott és rendezetlen Botond-utcában, az Angyalföld félreeső tájékán két ambiciózus idegen nevű, de értesben magyar üzletemberünk, *Heisler Vilmos* és *Podwinecz Dániel*, az uttörők hitével és lelkesedésével egy szerény, igénytelen kis műszaki telepet alapított. Nagyon egyszerű volt a kezdet s akkor, alig néhány munkással dolgoztatva, az alapítók maguk is aligah remélték, hogy abból a kis vállalatból a mai modern, nagyszabású iparvállalat fog valaha kisarjadni... Am a kicsi, elszigetelt vállalat egyre nőtt, egyre izmosodott, egyre bővült s azokat a merész, nagyralátó ideákat, a melyeket a két alapító forgatott az agyában, sorra megvalósította. Sőt többet is elért ennél: az automobilipar kultiválásával, meghonosításával és fejlesztésével beírta nevüket a magyar ipar legbecsültebb nevei közé.

Az alapítás szerencsés időben ment végbe, mert az 1880—90 közé eső évtized fordulatot hozott a magyar gyárparban az addigi tengődés hosszú korszaka után. Ma meglévő fémipari gyáraink közül tizenegyre alakult a jelzett évközben, míg a megelőző évközben mindössze csak három akkor alapított gyár maradt ránk; a többi elsorvasztotta, elsöpörte, megsemmisítette az a rettenő gazdasági válság, mely az 1873-iki bécsi kiállítást követte nyomon, s a mely pusztító hatását a fémiparban is vérszesen érezte.

A megcsappant fogyasztás s nyilvódó évei után, melyek nem kímélték meg egyetlen vállalatunkat sem, a periódus gazdasági törvényei szerint azonban a fölmenő irányzatnak, a jó konjunkturának a korszaka következett soron, a mi az új gyárak alapításában csakhamar kifejezésre jutott. Mint már említettük 1880—90 közt már tizenegyre olyan gyár alakult, a mely megélt mind a mai napig, 1890—900 közt pedig már huszonöt volt a ma is prosperáló magyar fémipari gyáralapítások száma.

A legelső közt, a kik a reménytelenség sivar időszakai után megsejtették, hogy egy új virágzás reményét földünk nem szabad, ott volt látható a *Podwinecz és Heisler-gyár*. Ez a vállalatunk nem nagy igényekkel jelent meg a magyar ipari alapítások színterén, vagy ugy is lehetne mondani, küzdelmes csataterén, a hol előtte már oly sok volt a dugába dőlt reménység. A *B. M. G.* nem nyújtott tovább, mint a meddig a takarója ért, nem kereste a gyors sikert, megelégedett a lassu fejlődésnek nehezen kivárható, de aztán biztos gyümölcsével. A türelmek ezt az iskoláját minden virágzó vállalatunk végigjárta egykor. Legnagyobb, ma legelső vállalatunk mind nagyon szerényen kezdtek s míg a vérmesen indult vállalatok sorban elhullottak a magyar ipari fejlődés megpróbáltatásai során, ezek ma is élnek, tanúságot tevén alapítók okos, megfontolt józansága és bölcs önmérséklete mellett.

A *B. M. G.*, *Podwinecz és Heisler-gyár* is így nőtt nagyra alapítóinak előrelátása és kitűnő üzleti éleslátása emlíni. 1884-ben, mint műszaki cikkek vállalat kezdte pályafutását, majd az önálló gyárlásra is berendezkedve, harminc-nyolcvan munkással kezdte ez azt, a mit ma oly szép és becsült sikerrel folytat.

1896-ban, mikor már széles körben elterjedtek gyártmányai, ünnepi köntöst öltött a gyár, hogy a magyar ezredév határmezgyében megnyílt országos kiállításon az ország figyelő közönsége előtt bemutatkozzék. Gőzgépei, malomipari gépei, hengerek, székítai, gőzlokomobiljai már ekkor ráirányították a gyárra az érdeklődést és kivételes helyet biztosítottak a cégnek, a vásárlók megbecsülésében. A gyár szolid munkája, átgondolt szerkezeti elvei és gépeinek kitűnő anyaga már ekkor köztudomású volt s a kiállításon aratott siker csak a koronája volt annak, a mi a vállalat érdemes törekvései felől az ország közvéleményében már kialakult.

A lendület e korszakában nehéz megpróbáltatás sújtott le a gyárra. 1900-ban a virágzásnak indult Botond-utcai telep a tüzvész martaléka lett. Ugy tetszett akkor, hogy oly sok év küzdelmes igyeke-

Ganz és Társa - Danubius
gép-, vagon- és hajógyár
részvénytársaság, Budapest.
Ganz-féle villamossági rész-
vénytársaság :: Budapest.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

SPITZER KLSÉ
V. LIPÓT-KÖRUT 23
TELEFON
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Titania Művek Gépgyár Társaság Wels
szabadalmazott vetőgép és háztartási gépek gyára.
Koloseus H. bajor kir. udv. szállító, Wels
takaréktűzhely és kályha-gyára.
Magyarországi vezérképviselő és főraktár:
Takács Oszkár, Bpest, VI., Nagymező-u. 49.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

**Első Magyar Sodronyszövet-,
Fonat- és Szitaáru gyár**
KOLLERICH PÁL és FIAI
cs. és kir. udvari szállítók. Alapítási év 1851.
Iroda és raktárak: Budapest, IV., Ferenc József-rakpart 21.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

„PRIMUS” svéd petróleum főző

bél nélkül, szagtalanul ég. Teljesen robbanásmentes. Petróleum fogyasztás 1/3 liter óránként. Egyedelőrsütők

**GÁL és FODOR BUDAPEST, VI.,
Teréz-körut 23/b.**

Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

BÁRDI PNEU
BÁRDI GARAGE
Mózsár-utca 9.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Kramer J. vasgyára
Szinóbbányán. Vasut-, posta- és távírdaállomás:
Szinóbbánya-Vasgyár.
Gyárt: Építési-, vízvezetési-, csatornázási-,
kereskedelmi s gépöntvényeket.
Középponti iroda: Budapest, Akadémia-utca 6. sz.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Fémárugyár részvénytársaság
Erzsébetfalva.
Gőz-, víz- és gázszerelési tárgyak, fémtömeg-
cikkek, nyers öntvények minden fémből.

Első Magyar Fémtömlőgyár
részvénytársaság.
Pozsony-Ligetfalva.
Középponti iroda:
Budapest, VI., Podmaniczky-utca 27.
Gyártmányai:
Hajlékony fémtömlők ipari célokra, gőz-,
viz-, légszuszvevéshez stb.
Vetőgéptölcsérek, védőtömlők.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.
Séta a kiállításon.
— Hatodik közlemény. —

zete mind egyszerre semmivé lett a füstlő romok alatt, ám a vezetők törhetetlen energiája diadalmaskodott a szerencsétlenség fölött s csakhamar, a porából megéledő Főnix-madárként támadt föl a romok közül a Váci-uton épült mai hatalmas gyártelep, mely már a kezdetkor is száz-százhusz munkást foglalkoztatott. Akkoriban az üzem csak két hosszú csarnokban indult meg, még nem állt a mai büszke emeletes igazgatósági épület, sem a speciálizálódott gyártási ágak műhelyeinek tömege, mik a több holdas telep dacára már alig férnek el, ugy, hogy a közelebbi újabb terjeszkedésre a szomszédos telkeken, már égető szükség van.

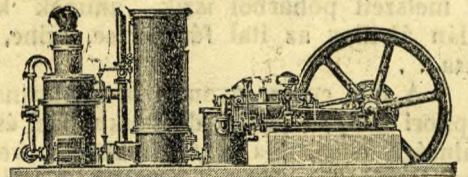
Hogy a 900-iki tüzvész csak megacélozta a vállalat energiáit, annak az a bizonyítéka, hogy még ebben a súlyos megpróbáltatású évben vették föl a gyártási ágak közé a Podwinecz és Heisler-gyárban az akkor már kelendő benzín- és gázmotorok és lokomobilok gyártását, később pedig a szivógáz- és a nyersolaj-motorokét, a mikben a legkiválóbbat alkotja ma is ez a kiváló magyar gyárunk.

1905—6-ban a vállalat tettereje, alkotókedve és ambíciója már nem fért meg a gyártási ágak fönt jelzett tág keretében sem, hanem merész és nagyralátó fölbuzdulással működési teret követelt magának, az akkor már fejlődőben levő *automobiliparban*, melynek gyártása, mint a fémipari munka felső foka, már minden nagy külföldi vállalatnak becsülgát képezte, de a melynek akkor még nálunk nem akadt kultiválója. A Podwinecz és Heisler-gyár uttörő kezdeményezésének ezt a gyümölcsét elnevezte a tüzvészből való föltámadása emlékeztetere Főnix-automobilnak. Ez az új márka akkor még nem tudott kapossá lenni, mert meg kellett küzdenie a kezdeti rendkívüli technikai nehézségeivel. Ez volt az oka, hogy a Főnix-kocsikból eleinte csak kevés kelt el. Egyrészt, mert az automobil nálunk még alig volt kapós, másrészt, mert ezek a régi, kevésbé formás és zörgős jószágok még sem a gyorsaság, sem a kényelem, sem a finomultabb formaizlés követelményeit nem elégtették ki. A mai pompás *B. M. G. Főnix-kocsik* ezekkel a nehézkes öreg elődeikkel már megtagadják az atyafiságot s a kettőt, a nehézkes régi és a pompás modern új *B. M. G.*-kocsikat egymás mellé állítva nem is sejtene senki, hogy emezek, melyek a technikai tökély legmagasabb fokán állanak zajtalan, sima, mozgékony és viharsebes futamukkal, csik módjára sikolva át a legforgalmasabb nyüzsgés közepelte is, ama szerény, zörgős és formátlan kocsik leszármazottai, melyek négy-öt évvel ezelőtt még hörögve szaladoztak a főváros utcáin.

Nagy és munkás mult juttatta el mai eredményekig a Podwinecz és Heisler-gyárat. Ennek a multnak szorgalmát, igyekezetét meg fogja egy sugárral világítani a következő néhány szám és adat, mely a gyár eddigi üzemének eredmény-statisztikáját adja. *Hengerszékéből* például közel 1000 darabot állított elő eddig a gyár, *gőzgépből* mintegy 200 darabot 15.000 lóerő teljesítménnyel, *benzín- és gázlokomobil* és *mórt* kb. 600 drb.-t, 12.000 lóerővel gyártott, kitűnő hatásfoku vízturbinát vagy félszázat és automobil forgalomba hozott eddig közel 50 darabot. Nagy sikere volt a gyárnak, midőn egy 250 lóerejű triplex-gépet, melyet mint a céljára akart beszerezni az állam a *Teknológiai Intézet* műhelye és szertára részére, az összes pályázó budapesti nagy gépgyárakkal szemben, *Jaloviczky Géza*, a műszaki igazgató terve nyomán a Podwinecz és Heisler-gyárral készítették el.

De nemcsak hivatalosan ismerték el a gyár kiváló szolgáltató képességét, hanem a nemzetközi és hazai géppiacon is egyaránt, a mit az bizonyít, hogy az ország legelső, legigényesebb uradalmi itt szereztek be erőgépszükségletüket s nagy a kivétel is ezekből, ugy Ausztria, mint a Balkán, de legkivált Románia, Szerbia, Bulgária és Törökország területére, a hol a Podwinecz és Heisler-gyártmányokat már nagyon megkedvelték.

A vállalat legújabb törekvéseit abban foglalhatjuk össze, hogy az eddigi gyártási ágak kultiválása és folytonos tökéletesítése mellett, *benzínmotoros magánjárműveket* is kezd építeni, melyek országúti vontatási célra, vagy a külső és belső gazdasági üzemből egyaránt szerepet vállalnak. Ez a gyár készíti a *Köszegi-féle* világhírű újfajta talajművelő gépet is. Malomberendezések gyártására is fokozott sulyt vet a jövőben ez a gyár, mert magyar szempontból törhetetlennek tartja az idegen malomipari gépek most megindult izesztő beözönlését, mely éppen oly téren fenyeget bennünket elnyomással, a hol a magyar ipar valaha az egész világiparra kiható eredményeket ért el.

Szivógázmotorokat
gyárt
Budapesti Malomépítészeti és Gépgyár,
Podwinecz és Heisler, Budapest, VI., Váci-ut 141.
Rész vesz a vas- és fémipari kiállításon.

A harmadik, a mivel a gyár a jövőben nagy-szabásuan kíván foglalkozni, az automobilon gyártása. E téren szemünk láttára nő a magyar piac vásárló kedve, a mit magyar gyár nem bírt jelenté-keny mértékben kielégíteni és így akadálytalanul özönlök be a rengeteg idegen kocsi, az értékű kül-földre szivárgó magyar milliók ellenében, amiben könnyen az a lesújtó föltevés verhetne gyökeret, hogy a művészi fémipar e téren a magyar ipar sikerült és izléses munkája a külföldinél alábbvaló. A Podwinecz és Heisler-gyár B. M. G.-automobiljai a jövőben fokozott mértékben fogják bebizonyítani e föltevés ellenkezőjét, mert a most hatalmas terjesz-keedés előtt álló és modern öntőműhellyel bővülő gyár máris oly kocsikat állított elő, melyek a legelső külföldi márkákkal szemben máris kiállják minden tekintetben a versenyt. A gyár, mely a svábhgyei tár-sas-automobilokat építette, egy éve hozta forgalomba 45-ös típusát, a melyek nem hagynak fenn többé magukkal szemben semmi kívánni valót, mert csi-nosság, zajtalan üzem, elegancia és megbízhatóság dolgában kifogástalanok. Most épül és most fog forgalomba kerülni a gyár kifejlesztett stan-dard-típusa, a torpedó-karosszériájú 20 HP. ko-csik s az ugyanilyen limuzinek és landolettek. Ezt a középtípusát, melyből most egy egész sorozatot épít, e hetekben hozza forgalomba a gyár, mely te-herautomobilgyártásra is berendezkedett a legtökéle-tesebb precíziós szerszámgépekkel s efafta tíz tonna hordóképességű kocsipárjával részt fog venni a had-ügyminisztérium által összel rendezendő *Próba-uton*, a melyen, hisszük, ki fog derülni a B. M. G.-kocsi katonai használhatósága is, a minek valóban itt van már az ideje, mert mégis csak türethetetlen állapot a mai, midőn még a honvédség is idegen teherautomobilokat volt kénytelen beszerezni, magyar gyártmány híján.

A Podwinecz és Heisler-gyár a legutóbbi na-pokban nagyjelentőségű átszervezésen ment át, a mennyiben magáncégből részvénytársasággá alakult *Batthyány Zsigmond* gróf elnökle, *Heisler Vilmos* kereskedelmi és *Jaloviczky Géza* állami felsőipari igazgató, a kiváló motorszakember technikai vezetése alatt. Az átalakulás, mely nagy anyagi erőforrások-hoz juttatta a gyárat, a legszebb reménység perspek-tíváját nyitja meg előttünk s remélni engedni, hogy a máris több száz munkást foglalkoztató cég a jövőben is megtartja ama becsült pozícióját, a hová szorgal-m és nemes becsvágy három évtizeden át fölemelte.

Az ön drágulása.

Intenzív és ipari jelentőségű hosszmozgalom észlelhető egy idő óta a fémpiacon. Különösen az ön drágult jelentékenyen, a minek főként az az oka, hogy az a szindikátus, a mely az ónpiacon uralko-dik, spekulatív okokból visszahatja a készleteket. Má-jus 26-án az ön londoni készpénzjegyzése 201 font sterling volt, a háromhavi hitelre adott árué pedig 186.50, addig egy újabb jelentésünk szerint 206, illetve 189 az árfolyam. Néhány napon belül tehát őt, illetve 2.50 fontot tesz ki az emelkedés, a mi bi-zony eléggé jelentékeny. Az árak emelkedése foly-tatódott, úgy, hogy június 2-ikán 215 font ster-linggel jegyezték Londonban az önt, a mire *ötven év óta* csak egyszer volt példa. Ez az emelkedés már három év óta tart; 1908. június 1-én 126³/₄ font volt az ár, 1909. június 1-én 131¹/₂ font, 1910. ju-nius 1-én 149³/₄ font, 1911. február 3-án 178³/₄ font, 1911. április 1-én 190 font; 1911. május 19-én érte el az ár a 200 fontot és azóta is állandóan emel-kezik. A hosszú egy nagytökéjű konzorcium szer-vezi, melynek élén a londoni Ricard and Freywald cég áll, a melyhez francia, belga és bécsi tőkepén-zesek tartoznak, a kik majdnem az egész látható készletet lefoglalták. Ez azért volt lehetséges, mert az. öntermelés aránylag szűk határok közt mozog. *A világ évi termelésének értéke 3—400 millió ko-rona.* Nagyobb mennyiségben ez a fém csak kevés helyen fordul elő. A Straits Settlementsben, Bolíviá-ban, Ausztráliában és Angliában. Az angol termelés nem kerül a világpiacra, mert az angol ipar dolgozza föl. A Straits Settlementsből csak kohósított, illetve finomított ön jön Európába, mert az érc-kivitel a magas kiviteli vám lehetetlenné teszi. Transzvál-ban most kezdenek önt bányászni; 1909-ben 2647 tonna, 1910-ben már 3380 tonna volt a termelés. A németek nyugatafrikai gyarmataiban és az észak-amerikai Texas államban is találtak önt, de keve-set. Bolívia évi termelése 1904-ben 27.000 mm. volt, 1907-ben 27.700 tonna és 1910-ben 38.100 ton-nára emelkedett. De a Straits Settlements termelése

NAV és STRAUSSZ BRIKETT-GYÁR

Különféle fém-, érc-, fémhamu-, öntött és kovácsolt vas-hulladék, torokpor, ső és tüzálló anyagok brikettézése Weisz L. szabadalm. eljárás szerint.
Iroda: V., Kálmán-utca 17. Gyár: V., Véső-utca 3.
Telefon 19-78. || Gyár: Telefon 66-95.
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Szabadalmazott
osztrák-magyar államvasut-társaság
magyar bányái, hutái és uradalmi igazgatósága: Budapest, IV., Egyetem-utca 1. szám.
Vas- és acélművek: RESICÁN és ANIVAN. o Hid- és gépgyárak: RESICÁN. o Gazdasági gépgyár: ROMÁN-BOGSÁNON. o Petroliumfinomító, kapa- és asóáru-gyár, cement- és mészetgőzök, malom és erdészet: ORAVICÁN.
Megrendelések a budapesti igazgatósághoz:
IV., Egyetem-utca 1. sz. intézendők.
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Valóban modern irodaberendezés mintája
a Glogowski és Társa
:: cs. és kir. udvari szállító cég ::
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 12. szám
kiállítása az Iparcsarnokban megnyitott vas- és gépipari kiállításon!

Reszelő- és Szerszámgyár részv.-társ.
Erzsébetfalva. Telefon 28.

Gyárt: Mindennemű új reszelőket. Hasz-nált reszelőket újra vág.
Gyárt: Electro-acél kalapácsokat, francia kulcsokat, csőfogó- és csővágókat.
Szab. „**TOGÓ**” rugóspöröly,
Állandó nagy raktár electro-acélból. 120190c
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

SÜSS NÁNDOR-féle
precízió mechanikai intézet
Budapest, I., Csörsz-utca 39. sz.
Gyárt: Geodéziai, bányászati, erdészeti, mérnöki műszereket és tudományos vizsgálódá-sokra szolgáló készülékeket.
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

LANGEN és WOLF
Budapest, VI., Váci-körút 59.
Legjobb és eredeti **OTTO** motorok.
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Werner és Pfeleiderer-rendszerű
modern, gépjüzemű sütőműhely-berendezések.
Kenyérgyárak segédgépei: gőzke-mencék, automatikus dagasztó-, tészta-osztó- és tészta-gömbölyítő gépek.
Lisztszítáló gépek, rázószítók, kom-binált szítáló- és lisztkeverő-gépek.
Budapestben 80 drb, a monarchia terü-letén 1500 drb sütőipari gőzkemence :: működik évek óta kifogástalanul. ::
Berendezések: kis-, közép- és nagyüzemek részére egyaránt.

Marik Béla
a Werner és Pfeleiderer gépgyárak vezérképviselője
Budapest, Baross-tér 15. sz.
Telefon 149-39. Telefon 149-39.

csökkenőben van; 1908-ban 63.690 tonnát, 1910-ben már csak 57.500 tonnát tett. Ezekkel szemben a fo-gyasztás így emelkedett: 1908-ban 95.400 tonna volt, 1909-ben 105.600 tonna és 1910-ben 117.900 tonna. Jelentékenyen emelkedett a fogyasztás az Egyesült-Államokban, a hol két év alatt 32.800 tonnáról 49.000 tonnára nőtt, a mit a konzervipar nagyarányu fejlődése idézett elő. Anglia fogyasz-tása 1909-ben 17.500 tonna, 1910-ben 21.100 tonna volt. Németország fogyasztása két év alatt 16.700 tonnáról 18.100 tonnára növekedett. Ezen okoknál fogva a látható készlet, mely 1908-ban és 1900. vé-gén 23.000 tonnánál több volt, 1910. végén 20.300 tonnára csökkent. A fogyasztók most azzal igye-keznek a bajon segíteni, hogy a vaslemezeket nem ön-nal, hanem alumíniummal borítják. A londoni fém-tőzsdén, a hol eddig csak kétféle Banca-önt fogad-tak el, a fémcégek „standard”-önt kezdtek szállí-tani, vagy hollandiai és német eredetűeket, mely-ek az eddigi angol márkákkal egyenértékűek. Egyes tőzsdetagok elleneztek ezt az újítást, de a na-gyobb fémcégek ezt a módosítást elkerülhetetlennek nyilvánították. A június 9-iki londoni fém-tőzsdén a hossz-konzorcium 233 fontra verte föl az árat, de a háromhavi határidőre való árt negyvenhármadfél fonttal olcsóbban jegyzik, a mi azt mutatja, hogy a készáru nagy árat csak az áresésre spekulálók fizet-ik, mert szállító kötelességüknek elegendő készáru híján megfelelni nem bírnak.

HIREK.

* **Automobil-bérlőkocsik Budapestén.** Általá-nosan tudott dolog, hogy a főváros közlekedési ügye semmiképpen sem kielégítő. A közönség, mely-nek türelmét a megbízhatatlan és örökös závarral küzdő villamos közlekedés, valamint a bérlőkocsik hallatlan zsarolása végképp kimerítette, örömmel fogja híret venni, hogy a *Pataky László* elnökle alatt álló budapesti bérlőkocsik ipartestület kebeléből egy előkelő fővárosi bank támogatásával *bérauto-mobil-ipartársulat* fog létesülni 1.000.000 korona alaptőkével, mely a fővárostól egyelőre 60 *automo-bil* számára fog engedélyt kérni. Az új forgalmi szö-vekezet középpontjára garaszt, javítóműhelyt és sof-főriskolát fog föntartani s a kocsikat” hir szerint egyik kiváló gépgyárunknál fogja megrendelni, mely a megrendelés ellátására külön automobilon-gyártelepet épít. A budapesti bérautomobilokat a pá-risi, berlini, londoni és newyorki példára taksamé-ro-automatával fogják felszerelni s az üzementvert ki-dolgozó és finanszírozó érdekeltség alakuló rész-vénytársaság gyűlése e tárgyban július elején lesz.
(*) **Új levélgyjűjtő automobilon.** A m. kir. posta, mely a külföldet megelőzve először állította az automobilon postai szolgálatba, a most haszná-latban levő motoros levélgyjűjtő triciklik helyett négykerékű voátüretteket fog használatba venni, mert amazoknak nehézkes üzeme a személyzetet fárasztja és akadályozza a gyors munkában. Az új, egyhengerű kétüléses kocsikat *Csonka János* és *Stoj* postafelügyelő tervei alapján egy budapesti gép-gyárban állították elő, a hol egyelőre három kocsi készült el a megejtendő kísérletek céljára.

× **Versenyárgyalások.** A Máv. igazgatósága versenyárgyalást hirdet a jövő 1912. évben, esetleg 1912—1914. években szükséges kisebb értékű fém-, vas- és csavarnemű anyagok biztosítására július hó 7-iki határidővel. A szállítás iránt főkép a csavar-és armaturagyárosok között mutatkozik nagy érdeklődés. — *Beszterce* szab. kir. város köz- és magán-világításának ellátására, valamint az ipari célokra szükséges áram szolgáltatására *elektromos művet* kíván létesíteni és erre a hazai gyári cégeket szeptem-ber 30-iki határidővel versenyárgyalásra hívja föl. — *Ermihályfalva* község ugyanezen tárgyban *október elseji* határidővel hirdet versenyárgyalást, azonban itt az ajánlathoz koncessziós szerződéstervezetet is mellékelni kell. — A *Béga-hajózási m. kir. kirendelt-ség* 500 q. hengerelt *vastartó* szállítására hirdet ver-senyárgyalást. *Csakis hazai hengerűvekkel szór-mazó anyag* ajánlható. Ajánlati határidő június 23. — A magyar királyi posta, szolgálati kerékpárok szállítására hirdet versenyárgyalást július 8-iki ha-táridővel. Azt hisszük, hogy ma már teljesen indo-kolatlan volna kerékpárokat a hazai termelés mel-lőzésével megrendelni. Ennek dacára úgy látszik, hogy a magyar ipar mellőzését nem tarthatjuk itt kizárt dolognak, mert ha ily mellőzési szándék nem forogna fönn, akkor a közszállítási szabályzat teljes alkalmazása mellett *zártkörű versenyárgyalást* hir-dettek volna.

Szivattyúk, Fecskendők,
Köztisztasági szerek, Motorok.
Műszaki és Gépipari R.-T.
Budapest, V., Alkotmány-utca 25.
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

M Tudományos műszerek gyára
MARX és MÉREI
Budapest, VI., Bulcsu-utca 7. (saját gyártelep).
Gyártanak: Fizikai és kémiai műszereket, laboratóriumi berendezéseket, Röntgen-készülékeket, mér-nöki műszereket, fesszermőt és légszűrőt.
Részt vesz a vas- és fémipari kiállításon.

A német sodronykartel meghosszabbításához való hozzájárulások bejelentését június 15-éig várták azzal a megállapodással, hogy abban az esetben, ha ilyen jelentkezések a kellő számmal nem érkeznek be, a kartel július 1-ére főlösztik. A kötetlek a várható feloszlásra való tekintettel a sodronyárakat 130 márkáról 122.5 márkára, a kiviteli bonifikációt pedig 15 márkáról 10 márkára szállította le és sejtethető, hogy ha július 1-ére a kartel csakugyan főlösztik, ki fog törni az árharc a sodronyárhoz.

Automobilbank Berlinben. Németország pénzügyi világa egy egész sajátos pénzügyi intézettel, egy Automobil-bankkal, fog nem sokára gazdagodni. Az új banknak az lesz a célja, hogy az automobil-, motorcsónak- és repülőgép-forgalmat részletlenül megkönnyítéssel lendítse föl. A bank figyelme főleg az u. n. használati járművek terjesztésére fog irányulni, hogy azoknak a kereskedőknek és gyárosoknak, akik eddig pénzügyi folytán motoros járműveket venni nem tudtak, lehetővé tegyék üzemiükben e modern forgalmi vívmányok használatát.

Az idel Henrik herceg-automobilversenyen a német és angol résztvevők száma nem lesz egyenlő. A londoni koronázási ünnepségek folytán ugyanis az angol Automobil-Klub, tagjainak nagy száma ellenére sem volt képes annyi versenyzőt kiállítani, mint a berlini Császári Automobil-Klub, úgy, hogy valószínűleg harminc-nyolc angol és negyvenöt-ötven német versenyző fog Henrik herceg díjért startolni.

Közúti vasutak menetjegyei fémből. Abból az alkalomból, hogy a főváros főlösztötte a budapesti villamos vasúti vállalatokat, hogy gondoskodjanak valamiképpen a jegykezelés és ellenőrzés egyszerűsítéséről, érdekes lesz, ha egyet-mást elmondunk itt az Amerikában már bevált jegykezelési módokról. Az amerikai közúti vasúti kocsik papírmenetjegyeit, mivel ezeknek a kocsiban elhelyezett gyűjtő-perzselébe dobása nehézséget okozott, váltópénz alakú kemény jegyekkel pótolták. E jegyek anyaga sajtolt papír vagy szövet, celluloid, kemény gumi stb. volt. Idővel ismét kalauzok szedték be a menetdíjat, a perselyek eltűntek és a kemény jegyeket kivonták a forgalomból. Fémből való menetjegyeket először a „Municipal Traction Co. Cleveland“ rendszeresített a 3 centes szakasz ut számára. E jegyek alumíniumból készültek és méretük az 5 centes váltópénzével egyezett csak hogy közepén át voltak lyukasztva. Egyik oldalon a vasut megnevezése, amásikon a menetdíj és a zévszám jelzését mutatták. E menetjegyek bevezetésével a társaság egyúttal a forgalmi tökéjét is emelte, a mennyiben *ugy a kereskedők, mint a magánosok szívesen fogadták és használták váltópénznek.* De nem sokáig maradhattak e jegyek forgalomban, mert a kalauzok sokalták a nagy sulyt, mit cipelniök kellett, a közönség pedig zúgolódott, mert a társaság rendelkezése a kalauzok 5 centes pénzdarából a 3 centes szakasz után, nem adták ki a 2 cent különbözetet és a 10 centesből a 6 centes ut után a 4 centes különbözetet, hogy jegyek előre váltására így szorítsák rá a közönséget. Mivel a fémjegyek nagyobb beszerzési költséget is okoztak, rövidesen kivonták a forgalomból, midőn a társaság vonalainak számát jelentékenyen megnagyobbította.

A londoni automobil-bérkocsi-forgalom fejlődését és azzal kapcsolatban a lovas-bérkocsi fogadását a következő összeállítás mutatja:

	Automobil-bérkocsi:	Lófogatubérkocsi:
1905 december 31.	19	11.054
1906 .. 31.	96	10.931
1907 .. 31.	723	10.492
1908 .. 31.	2805	9818
1909 .. 31.	3956	8475
1910 .. 31.	6336	4701

Vagyis az 1910-ik év nagyon kedvező volt az automobilipar ez ágára nézve.

Az új párisi városi motor-omnibusz a fedélzeti üléseket be nem számítva, 34 személy befogadására alkalmas. Szekrénye 5.9 méter hosszú, keréktávolsága 4.4 méter, nyomtávolsága 2.2 méter. Jelenleg 400 darab ilyen motor-omnibusz készül Schneider & Co. kreuzoti gyárában. A hajtómotor négy álló hengerű, 125 mm. furattal és 140 mm. lökethosszal, ezer perccenkinti fordulattal *negyven*

SCHEMBER C. és FIAI

os. és kir. udvari
hidmérleg- és gépgyár
Budapest, Váci-Körút 59. szám.
Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.

Eredeti svédországi
BERGSUND- NYERSOLAJMOTOROK
és
cséplőkészletek az
elismeri legjobbak.
Igen olcsó árak!
Kedvező fizetési
feltételek!
Legnagyobb
jótállás!
Érdeklődőknek
árjegyzéket költség-
mentesen küld:
Korányi Viktor
BUDAPEST, VI.,
Liszt Ferenc-tér 9. | Telefon
64-64.
Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.

FEHÉR és GHIMESSY
GÉPGYÁRA BUDAPEST.
VI., Hunfária-Körút 84.
SZALLIT: Borsajtólókat, szőlőzúzókat,
emelőgépeket, felvonócsigákat, szállító-
eszközöket, Kovács- és tűziszerszámokat stb.
Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.

FELTALÁLÓK
Urmutatók, találmányok szabadalmi
számszám, értékesítéshez nélkülöz-
hetetlen. Díjtalanul küldi:
ÁRON és MOLNÁR
szabadalmi és értékesítési osztály
Budapest, VIII., József-körút 9. sz.
Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.

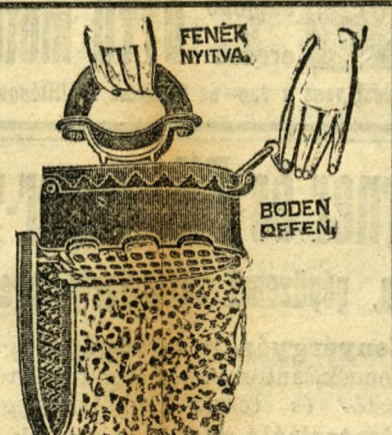
Eisengusswarenfabrik
IG. HAUT'S EIDAM
Rob. Dinzl
Wien, XVI., Hasnerstr. 57.

Öntöttvasáru-gyár
HAUT IG. VEJE
Dinzl Rob.
Budapest, V., Báthory-u. 3.

Kalaposoknak, mosónőknek, vegyítiszitókknak való
háztartási és kalapos-kályha.
Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.

MÁRKUS LAJOS
vasszerkezetek és lakatosáruk gyára
Telef. 41-29. Budapest, Hunn-utca 4. Telef. 41-29.
Készít legújabb rendszer szerinti teljesen széjjelszedhető
és könnyen szállítható lakóházakat, barakkokat és
nyaralókat. Megtekinthető a vas- és fémipari kiállításon.

A vasipari kiállításon
A feneke nyilik a világ összes államal-
ban szabadalmazott u
„Vulkán“ faszén-
vasalónak
A hamu és salak egy másodperc alatt eltávolítható és
megszakítás nélkül lehet vasalni egyenletesen tüzes vassal,
éjjel-nappal! Nincs szengáz! Nem kell hamurosta!
Nincs szemét! Nincs boszankodás!
„Vulkán“-kézvédőkészülék védi a vasalásnál a
kezet a hőségtől és kizárja a kéz vagy az ujjak megegetését. A „Vul-
kán“-vasaló ára csiszolva 6.- K, nikkelezve 7.- K. A
„Vulkán“-kézvédőkészülék ára 30 fillér. 119900
Szabadalomtulajdonos és főelárúító cég:
ARAK és FEHÉR
Budapest, VIII., József-körút 33. Telefon 86-71.

nek, egymás fölött elrendezett szelepekkel és termo-
szifon-hűtéssel. A kocsik benzin-, benzol- vagy spi-
ritusz- és benzolkeverékkel egyaránt járthatók.

**Alumínium alkalmazása a vasanya-
gok öntésénél.** Akár öntöttvas, akár acélfajták öntésénél előfordulhat azon eset, hogy a fémolvadék nem elég higfolyós, mert nem elég magas hőmérsékletű, vagy mert sok benne az oxidált vas. Mindkét esetben segít a bajon, ha a fémfűrdőhöz megfelelő mennyiségű alumíniumot adunk. Az alumínium, mint ismeretes, a vasoxid oxigénjével jelentékeny hőfejlődés közben mohón egyesül és így az olvadék hőfokát lényegesen fokozza. Az öntés tehát két okból is tökéletesbedik: először, mert tiszta és másodsor, mert higfolyós. Ha valamely vasfűrdő annyira sűrű (lehűtés folytán), hogy ki sem önthető, ott az alumíniumadagolás csak úgy segít, ha egyúttal kellő mennyiségű vasoxidról is gondoskodunk, hogy az alumínium a szükséges meleg mennyiség szolgáltatása céljából eléghessen.

**A teherszállító földalatti vasut Csiká-
góban,** melyet az Illinois alagut-társaság tart üzemben, évek óta, lassanként annyira kiépült, hogy jelenleg 96.5 km. hosszú hálózatra terjed. E földalatti vasutaknak a Csikágóba torkoló vasutak 41' teherspályaudvarához van csatlakozása és a nyilvános forgalom részére saját magának is négy pályaudvara és 28 tárháza van. Több kereskedőcég házát külön vágány köti a pályaudvarokkal össze. Darabárúon kívül szemet is szállítanak a vasuton és több nagy kereskedőháznak centráléjából még a salakot is ezen a vasuton viszik el. A járművek 125 vilámos mozdonyból és 3000 kocsiból álló parkot képeznek.

A legnagyobb vasúti komp. A Toledo Shipbuilding Co. 30 darab 12.8 méter hosszú vasúti kocsit befogadására négy hónap alatt készítette el a vasúti kompot, mely az eddigiek közt a legnagyobb. A komp egyúttal jégtörőhajónak is épült, mivel a nagy tavakon télen is meg kell az utakat tennie. A hajó 115 méter hosszú, 17.1 méter széles, összesen 11.7 méter magas, 7 vízhatlan helyisége van és 2884 brutto-tonnás. A kocsifedélzetet négy vágány van lefektetve. A kazánokat és gépeket a kocsifedélzet alatt helyezték el. Négy hengeres kazánja van összesen 750 m² fűtőfelülettel, továbbá két álló háromszoros expánziójú gőgépe, 535, 840 és 1329 mm. hengerátmérővel, 1015 mm. lökettel, melyek két négyzárnyu 3.8 méter átmérőjű csavart hajtának. Az átvételi próbaut és az első ut alkalmával ez év januárjában a hajónak, mint jégtörőnek, erős próbát kellett kiállania, a mennyiben egy izben 16 órát át kellett 600 mm. vastag jegen keresztül hatolnia.

**A Boirault-féle önműködő kocsikap-
csoló.** Ezideig az egész világ körülbelül 3000 szabadalmat adtak ki önműködő vasúti kocsikapcsolókra, melyek azonban nem mentek át a használatba. Most a francia képviselőház 1.150.000 frankot engedélyezett a Boirault-féle kocsikapcsolókkal végzendő kísérletekre. A kísérletet nagy méretekből végzik olyképp, hogy az összes, a francia államvasutaknak bizonyos kerületében közlekedő kocsikat ezen kapcsolóval szerelik föl. Ezen kerületbe belépő, de a Boirault-féle kapcsolattal még föl nem szerelt kocsikra ezen kapcsolót fölakasztják és a kerületből való kilépésük alkalmával azokról ismét eltávolítják. A készülék fölakasztására és levételére kocsinként mintegy fél percnyi idő szükséges. E nagyszabású kísérlet befejezése után a készüléket lassanként kerületenként fogják bevezetni, egyúttal pedig a magánvasutakat szintén az önműködő kapcsoló bevezetésére kényszerítik.

(Gépkiviteli kartel. New-Yorkból jelentik, hogy mintegy hatvan amerikai gépgyár *Allied Machinery Co.* cég alatt szervezetet létesített gépek és szerzőmök kivitelének karszerű intézésére.

Villamos számológépek. A mai sietős világban, midőn egyre inkább rájövünk annak a mondanak az igazságára, hogy az „idő pénz“, minden üzletben méltányolni fogja azoknak a számológépeknek a jelentőségét, melyeket a *Darányi Miksa Első magyar számoló- és összeadógépek kereskedelmi vállalata* (Budapest, Váci-körút 37.) állított ki az Iparcsarnokban rendezett gépipari kiállításon. E gépek, melyek kézi és villamos erővel egyaránt működésben tarthatók, szellemes működésükkel állandó csodálat tárgyai s oly vállalatok irodáiban, ahol sok a gépies számolási munka, megbecsülhetetlenek.

MAGYAR TELEFON 34-34.
BRIKETTGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
Vas- és ércforgácsok
brikettirozása Rónay eljárása szerint.
Budapest, VI., Béke-tér 11. sz.
Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.

VETŐGÉPEK,
EKÉKARATÓGÉPEK, ROSTÁK
STB STB
A MAGYAR-KIR ÁLLAMVASUTAK
GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRIGYENKÖSSÉGE
BUDAPEST
Váci-körút 52
ÁRJEJYZÉK SAJÁTNYERT
INGYEN IS BÉRMENYVE

Részl vesz a vas- és fémipari kiállításon.